

Výsledky dotazníkových šetření

V rámci projektu bylo osloveno 1457 respondentů (MR 947, KL 377 a OH 133). V KL i v OH mezi respondenty převažovaly ženy, zatímco v MR muži. Rozdíl může být způsoben sportovním využitím oblastí (muži více sportují než ženy). Ve srovnání s věkovou strukturou obyvatel příslušných místských částí přichází do OH více lidí věkové kategorie 25-39 a méně lidí starších 60 let, zatímco do KL přichází více mladých (18-24 let; lze to vysvětlit blízkostí univerzitních kolejí) a méně lidí ve věku 40-59 let. Odlišnosti věkové struktury mohou souviset s odlišným načasováním dotazování (v OH pouze víkendy, v KL i v pracovní dny), protože podle zjištění z MR přibývá o víkendu kategorií 25-39 a 40-59 na úkor ostatních.

Vzdělání respondentů v KL a OH se velice liší. Zatímco podíl osob se základním vzděláním je více méně shodný, tak podíl vysokoškolsky vzdělaných osob je o třetinu vyšší v OH než v KL (42,7 % ku 25,8 %). Situace s vysokoškolsky vzdělanými osobami je v MR podobná jako v KL, avšak je zde mnohem vyšší podíl osob se základním vzděláním (16 % ku 7,3 % respektive 8,5 %). Zatímco v KL je nejvíce podíl osob, které patří do kategorie důchodce, evně pracující a student (31,9 %, 28,9 %), následováno důchodci (22,5 %), tak v OH je zastoupení jednotlivých sociálních skupin mnohem více vyrovnané, ale přesto zde nejvíce vystupují skupiny důchodce následované manažerem, majitelem a soukromým podnikatelem a studentem. Podíl žen na mateřské dovolené a žen (mužů) v domácnosti je mnohem vyšší v OH než v KL, což může souviset s negativním image KL. Nejvíce zastoupení důchodců, evně pracujících mezi respondenty pražských lesů odpovídá výzkumům v národních parcích. Bydliště respondentů v KL, MR i OH se ve velké míře nachází v Praze. Jedinou výjimkou mezi pražskými příměstskými lesy je Kunratický les, do kterého přichází nejvíce procento mimopražských osob, což pravděpodobně souvisí s blízkostí vysokoškolských kolejí.

Technické a časové aspekty návštěvnosti

Na rozdíl od NP a CHKO, kde je podíl těch, kdo navštívili území poprvé, kolem 20 % (v nových NP je toto číslo vyšší - 43-63 %), jsou návštěvníci pražských lesů, na příkladu Modřanské rokle, mnohem stabilnější - 6 % odpoví "poprvé". V ostatních přírodních parcích Prahy byla zjištěna podobná četnost návštěv jako v OH a KL.

V KL a OH je na rozdíl od ostatních pražských lesů, kde byl podobný výzkum prováděn, je výrazná převaha odpovědí na délku pobytu 1-2 hodiny jako v KL či OH. V porovnání s MR a OH je v KL vyšší procento osob, kteří se zde zdrží déle než 2 hodiny, což lze spojovat s faktem, že rozloha KL je větší, avšak statistika tento rozdíl nepotvrdila.

Na rozdíl od dopravy do NP a CHKO převažují v otázce dopravy do pražských lesů udržitelné způsoby dopravy (pěší a na kole). Pětina osob se dopravuje pomocí MHD a zbytek autem. Zajímavý je rozdíl v dopravě autem v OH a KL - do OH jezdí autem cca 3x více než do KL. Délka cesty ve většině případů nepřesahuje 30 minut.

Procento osob, kteří uvedli, že nenávštěvují jiná přírodní území, je v KL i OH vyšší, podobně jako u jiných výzkumů, než v MR (5,5 %). Zajímavé je, že nejčastěji uváděným "jiným přírodním územím" v Praze je Šárka (stejně také v MR), která se nachází v podstatě na opačném konci Prahy, než KL (a MR). Přitom vzdálenost zeleni je pro rekreaci využívání velmi důležitá. Lidé nejspíše, když volí alternativu namísto nejbližšího rekreačního území, zvolí "nejlepší" území (nebo alespoň nejpobulárnější), u kterého již na vzdálenosti nezáleží.

Ostatní otázky

Z motivů návštev KL i OH je nejdůležitější příroda v tísňem "náskoku" před možností "klid a odpočinek", stejně jako v MR. V případě KL a OH je méně kladných odpovědí u motivu "sportovní vyžití" než v případě MR (může to být způsobeno výraznějším zastoupením respondentů v důchodovém věku). Ve všech těchto přírodních parcích dominují procházky jako nejčastěji provozovaná aktivita. Následuje cyklistika, pozorování přírody, venčení psa a běh. V MR narozdíl od KL a OH je vysoké zastoupení cyklistů.

V otázce na oblíbenou společnost pro návštěvy pražských lesů je výraznějším zastoupením odpovědi "sám" (26 % - 29 %) než v NP a CHKO.

Že se jedná o specifikum krátkodobé rekreace, napovídají výsledky z jednoho belgického příměstského lesa, kam přichází respondenti dokonce z 50 % sami. Pro krátkodobou rekreaci tedy zcela neplatí tvrzení, že lidé chtějí být při rekreaci v přírodě málokdy sami.

Intenzita přírodních turistů je v KL vnímána jako vysoká u 28 % návštěvníků a intenzita cyklistů jako vysoká u 39 % návštěvníků KL. Naproti tomu v OH jsou tato procenta nižší (22 %, respektive 31,5 %). Z uvedených procent plyne, že psychologická únosná kapacita je překračována více v KL než v OH, avšak statistika tento rozdíl nepotvrdila.

Znalosti ekologických problémů závisí spíše na daném území než na jeho návštěvnících (např. velmi známý problém kůrovce na území se odráží i v odpovědích návštěvníků, kde ekologický problém zná 69 % respondentů). Na území KL i OH je kolem 30 % respondentů, kteří znají nějaký ekologický problém. V Modřanské roklí je toto číslo výrazně vyšší (kolem 52 %), ale jak autorka píše, dotazování probíhalo v okolí přehrady, kde návštěvníci jasně pozorovali odpadky v jejím okolí a zarostlou hladinu přehrady. Díky tomu byly v MR odpadky nejčastěji jmenovaným ekologickým problémem. I v KL jsou odpadky a odpady nejčastěji zmiňovaným problémem, naproti tomu v OH si návštěvníci nejvíce všimají problému kácení stromů (21,4 %) a eroze, kdy jmenují problém obnažených kořenů (v 19 %). Problému eroze se dotýkají i další odpovědi (vznik nových cest, sesuvy svahů).

Respondenti v KL vidí mnohem negativnější vývoj stavu zdejšího ŽP než v jiných pražských lesích (OH, MR), kde procento osob vnímající zhoršení stavu ŽP dosahuje 15 (respektive 19), zatímco v KL to je okolo 30 %.

Managementové otázky

V jedné z předchozích otázek uvádějí respondenti kácení dřevin jako nejvýznamnější ekologický problém OH, ovšem v přímé otázce na postupnou přeměnu dřevinné skladby reagovalo nejvíce procento na toto "kácení a vysazování dřevin" pozitivně. Z této nejednotnosti je patrná problematičnost nazírání na kácení dřevin, kdy lidé vnímají negativně jakékoli kácení, ale neuvědomují si ekologické souvislosti tohoto jevu. Jak píše Dyková (2004): "ne vždy se shodují názory návštěvníků a ochránců přírody na to, jak by měla vypadat příroda v rekreační oblasti. Například převážná většina rekreaantů dává přednost smíšeným lesům, zatímco do lokality by patřily lesy listnaté".

Více respondentů OH považuje množství míst k odpočinku za nízké než za vysoké (26 ku 8 %). Zatímco v KL je tento poměr nižší (17 ku 8 %) a více procento považuje toto rozmístění za optimální. Statisticky se KL a OH neliší. Tento stav odpovídá realitě, že v KL je takových míst mnohem více (navzdory větší rozloze) než v OH. Podobně se návštěvníci vyjadřují k rozmístění míst k odpočinku, kdy více procento označuje tento jev jako nedostatečný v OH než v KL (19,4 ku 11,6 %), i když

statisticky se tento rozdíl také nelíší. (Ač návštěvníci považují množství míst k odpočinku v KL za víceméně dostatečné (na rozdíl od OH) druhou stránkou je fakt, že kvalita míst k odpočinku je v KL nízká pro 40 % respondentů. Oproti 27 % respondentů v OH je to značný posun.

Na rozdíl od míst k odpočinku je situace s rozmístěním a množstvím odpadkových košů opačná. Více respondentů je spokojeno v OH (téměř dvě třetiny) než v KL, kde je počet spokojených jen poloviční. V obou lesích pak jsou shodně lidé nespokojeni spíše s nevyhovujícím počtem odpadkových košů než s nevyhovujícím rozmístěním.

Je zcela jednoznačné, že návštěvníci Kunratického lesa vnímají novou výstavbu, především rodinných domů, v okolí lesa negativně. Je otázkou zda si návštěvníci uvědomují dopady tohoto typu výstavby na životní prostředí (záběr půdy, zvýšené energetické nároky, větší podíl dopravy) nebo se jedná o jiný sociální jev a tím je čistě česká záležitost. Více o problému suburbanizace a neregulovanému růstu míst (urban-sprawl) lze nalézt v knize: Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky od Luíka Sýkory.

atímco v KL byly tři pětiny osob ochotné platit při vstupu do lesa nějaké vstupné, situace v OH byla opačná. Nejvyšší sumou, kterou by byli lidé ochotni zaplatit, bylo 10 Kč, respektive 20 Kč, kterou jmenovalo 32 % (suma alternativy 10 Kč a 20 Kč) respondentů v KL a 20 % v OH. Není jisté, co způsobuje tento rozdíl (Zda větší rozloha KL nebo rozdílná struktura návštěvníků).

Podrobnější informace o dosažených výsledcích z dotazníkového průzkumu lze nalézt v závěrečné zprávě z projektu, která by měla být deponována na Magistrátu Hlavního města Prahy Odboru místské zeleni nebo v Ústavu pro ekopolitiku.

Mgr. Josef Novák, Mgr. Iva Dyková, Luboš Bartoň;

Kontaktní osoba: Mgr. Josef Novák